

Demografsko socialno področje » Prebivalstvo

Ženske v Sloveniji

6. marec 2008, Posebna objava

Položaj žensk v Sloveniji je nekoliko boljši kot v povprečju EU: zaposlenost žensk v Sloveniji je 61,8-odstotna, v EU pa 57,2-odstotna: najugodnejši položaj ima Danska (73,4 %), najmanj ugodnega pa Malta (35 %).

Praznovanje dneva žena

Lansko leto je minilo 150 let od rojstva Clare Zetkin, pobudnice praznovanja mednarodnega dneva žensk, 8. marca. Letos pa se bomo na dan praznovanja ekonomske, politične in socialne enakopravnosti ter drugih dosežkov žensk, spominjali stote obletnice prvih večjih organiziranih demonstracij za pravice žensk; to se je zgodilo v New Yorku 8. marca 1908, udeležilo pa se jih je 15.000 žensk, zaposlenih v tekstilni industriji.

Mednarodni dan žena so od začetka 20. stoletja praznovali skoraj vsako leto, vendar ob različnih datumih. Združeni narodi so začeli praznovati 8. marec kot mednarodni dan žensk šele leta 1975, v mednarodnem letu žensk, dve leti pozneje, decembra 1977 pa je Generalna skupščina OZN s posebno resolucijo določila 8. marec za mednarodni dan žensk. Letošnje praznovanje bo potekalo pod geslom »Vlaganje v ženske in deklice«.

Ženske v EU

V letu 2006 je Evropska komisija sprejela časovni načrt o enakosti med spoloma za obdobje 2006–2010, Evropski svet pa pakt za enakost med spoloma; to kaže, da se EU aktivno zavzema za to, da se doseže dejanska enakost med spoloma. Politika enakosti je

danes bistveni sestavni del predvsem pri dveh vprašanjih, ki sta v središču pozornosti: pri vprašanju gospodarske rasti in zaposlovanja ter pri vprašanju demografskih sprememb.

Žensk se rodi manj kot moških, a živijo v povprečju dlje kot moški

Ženski del prebivalstva Slovenije je številnejši kakor njegov moški del. Konec leta 2006 je na primer v Sloveniji živelo 1.023.395 žensk in deklic, to je 51 % od celotnega števila prebivalcev (vseh skupaj je bilo 2.010.377).

Vrednost količnika maskulinitete se za Slovenijo zmanjšuje že od leta 1969. Čeprav se vsako leto rodi manj deklic kot dečkov (razmerje je 1:1,05), je žensk v skupnem številu prebivalstva več kot moških (razmerje 1,04 : 1). Za ženske je zaradi genetskih, socioloških, zdravstvenih in drugih razlogov značilna tudi manjša umrljivost; življenjska doba žensk je tako povprečno pet let daljša kot življenjska doba moških.

V letu 2006 se je v Sloveniji rodilo 18.932 otrok, 9.170 deklic in 9.762 dečkov, to je 775 oz. 4,3 % otrok več kot leto prej. Med njimi je bilo polovico (49,6 %) prvorojencev, več kot tretjino (35,8 %) pa drugorojencev.

Odlaganje rojstev na poznejša leta

Matere so bile ob rojstvu prvega otroka v povprečju stare 28 let. Rojstvo prvega otroka namreč vse bolj odlagajo na poznejša leta. Povprečna starost matere ob rojstvu prvega otroka se je tudi v letu 2006 dvignila, in sicer za 0,2 leta. Med ženskami, ki so v Sloveniji v letu 2006 rodile prvič, je bilo tistih, ki so bile mlajše od 25 let, le še slaba četrtnina (23,9 %), tistih, ki so bile starejše od 35 let, pa je bilo 6,1 %. V letu 2006 je bila povprečna starost matere ob rojstvu vseh otrok 29,7 leta (to je za 1,7 leta več od povprečne starosti matere, ki je rodila prvič).

Skoraj polovico otrok so rodile neporočene matere

Delež otrok, rojenih neporočnim materam, v Sloveniji še vedno narašča in v letu 2006 jih je bilo 47,2 %. V primerjavi z letom 2005 se je ta delež leta 2006 povečal za 0,5 odstotne točke. Sredi sedemdesetih let je bilo v Sloveniji zunaj zakonske zveze rojenih 10 % otrok, leta 1987 več kot 20 %, leta 2002 pa več kot 40 %.

Deklica, rojena v Sloveniji v letih 2005–2006, lahko pričakuje 82 let življenja. Pričakovano trajanje življenja prebivalcev Slovenije se zvišuje. Deček, rojen v letih 2005–2006, lahko pričakuje, da bo dočkal 74,8 leta, deklica, rojena v istem obdobju, pa 81,9 leta. V primerjavi z leti 2000–2001 se je pričakovano trajanje življenja za žensko podaljšalo za 2,3 leta, za moškega pa za 2,7 leta. Slovenija se je leta 2005 po vrednostih pričakovanega trajanja življenja za žensko uvrstila med državami EU-27 na sedemnajsto mesto (80,9 leta), za moškega pa na osemnajsto mesto (73,9 leta). V okviru EU-27 lahko ženska pričakuje najdaljše življenje (83,7 leta) v Španiji, najkrajše pa v Romuniji (75,7 leta).

Ženske redkeje kakor moški ocenijo svoje splošno zdravstveno stanje kot dobro. Zaradi različnih bioloških značilnosti, reproduktivnih funkcij ter različnega načina življenja in izpostavljenosti dejavnikom tveganja, pa tudi zaradi različnih spolnih vlog so bolezenski vzorci pri ženskah in moških različni. Izsledki statističnega raziskovanja EU-SILC prikazujejo splošno zdravstveno stanje anketiranih oseb. Najštevilnejše so bile tiste, ki so svoje zdravstveno stanje ocenile kot »dobro« – tako je odgovorilo 39 % žensk in 42 % moških. Svoje zdravje je kot »zelo dobro« ocenilo 14 % žensk in 17 % moških, kot »srednje dobro« pa 29 % žensk in 26 % moških, kot »slabo« pa 14 % žensk in 11 % moških in kot »zelo slabo« so ga ocenili 3 % žensk in prav toliko moških. Zdravstveno stanje ljudi je seveda v tesni odvisnosti od njihove starosti: čim starejša je oseba, tem slabše je običajno njeno zdravstveno stanje.

Med prebivalstvom, ki študij nadaljuje na terciarni ravni, se število žensk močno povečuje. Delež prebivalstva, ki študij nadaljuje na terciarni ravni (na višjih strokovnih šolah in visokošolskih zavodih), je v Sloveniji vsako leto večji; posebej močno se med njimi povečuje število žensk. V študijskem letu 2006/2007 je bilo v Sloveniji v terciarno (tj. višješolsko strokovno in visokošolsko) izobraževanje vpisanih 115.944 študentov, to je že skoraj polovica (48,2 %) prebivalstva, starega 19 do 23 let; med vpisanimi je bilo 58,3 % žensk. Največja razlika v deležih po spolu je bila pri študentih, vpisanih v stare univerzitetne ter bolonjske visokošolske strokovne in bolonjske univerzitetne programe (večinoma stari 19–24 let). Pri zadnjih je delež študentk presegal 60 %. Prav nasprotno pa velja za stare in bolonjske programe za pridobitev doktorata; pri slednjih so med vpisanimi v rahli prednosti moški. Tudi delež žensk med študenti višješolskega strokovnega študija se povečuje in v študijskem letu 2006/2007 je že dosegel polovico vseh vpisanih.

V letu 2006 je na terciarni ravni diplomiralo 17.145 študentov, od tega 61,9 % žensk; ženske so bile v največjem številu zastopane med diplomanti univerzitetnega študija (66,6 %), v najmanjšem številu pa med novimi doktorji znanosti (49,6 %). Med vsemi diplomanti dosedanjih visokošolskih dodiplomskih programov in programov 1. (bolonjske) stopnje jih je v letu 2006 skoraj polovica diplomirala na področju družboslovja, poslovnih ved in prava; med temi je bilo 68,7 % žensk. Med diplomanti v programih s področja naravoslovja, matematike in računalništva je bilo samo 2,6 % žensk. Delež diplomantk je bil skromen tudi na področjih tehnike, proizvodne in predelovalne tehnologije in gradbeništva (komaj četrtnina). Največ žensk med diplomanti, in sicer več kot 80 %, pa je bilo na področju izobraževanja ter zdravstva in sociale.

V Slovenijo se priseli manj žensk kot moških

V letu 2006 smo v Sloveniji zabeležili najintenzivnejše selitveno gibanje po letu 1994, in sicer se je k nam priselilo 20.016 prebivalcev (4.266 žensk in 15.750 moških), od tega 18.251 tujcev (3.526 žensk in 14.725 moških) in 1.765 državljanov Slovenije (740 žensk in 1.025 moških), a med k nam priseljenimi je bilo skoraj štirikrat več moških kot žensk.

V tujino se je v letu 2006 odselilo 13.749 prebivalcev (3.024 žensk in 10.725 moških); med njimi je bilo 1.636 tujk in 9.410 tujcev in 1.388 slovenskih državljanek in 1.315 slovenskih državljanov. Število prebivalcev, ki so se v Slovenijo priselili, se je v primerjavi z letom 2005 povečalo za 33,1 odstotne točke, število tistih, ki so se iz nje odselili, pa za 59,8 odstotne točke.

Ženske so tudi v Sloveniji v povprečju starejše od moških

Sredi leta 2007 je bil prebivalec Slovenije povprečno star 41,0 let. Povprečna starost žensk je bila v povprečju za 3,3 leta višja (42,6 leta) od povprečne starosti moških (39,3 leta).

Ženske so bile v povprečju starejše od moških v vseh občinah, samo v občini Hodoš so bili moški v povprečju starejši (44,1 leta) od žensk (43,6 leta). Občini z najvišjo povprečno starostjo žensk sta bili Osilnica (50,9 leta) in Kostel (49,5 leta).

V letu 2006 umrle ženske so bile v povprečju za 9,6 leta starejše kot v istem letu umrli moški. Povprečna starost umrlih žensk v Sloveniji je bila v letu 2006 za 0,3 leta višja, povprečna starost umrlih moških pa za 0,4 leta nižja kot povprečna starost umrlih žensk moških oz. v letu 2005. Ženske, ki so umrle v letu 2006, so bile v povprečju za 9,6 leta starejše od v tem letu umrlih moških: umrle ženske so bile v povprečju stare 78,1 leta, umrli moški pa 68,5 leta.

Poročilo Komisije o enakosti žensk in moških 2008: na trgu dela ženske v slabšem položaju kot moški

Ženske so po podatkih EU od leta 2000 zasedle 7,5 milijona od skupno 12 milijonov novih delovnih mest. V celotni EU je zaposlenih 57,2 % žensk oz. za 3,5 odstotne točke več kot leta 2000, zaposlenost moških pa se je v tem času povečala za manj kot eno odstotno točko. Čeprav ima 59 % žensk univerzitetno izobrazbo in imajo na splošno boljše izobrazbo kot moški, je stopnja zaposlenosti za ženske nižja kot za moške, in sicer v povprečju za 14,4 odstotne točke. Ženske zaslužijo na uro približno 15 % manj kakor moški, pri doseganju visokih položajev pa imajo več težav kakor moški. Število žensk na direktorskih mestih se povečuje zelo počasi (trenutno jih je le 33 %). Zaposlenih je precej manj žensk z majhnimi otroki (62,4 %) kakor pa takih moških (91,4 %). Med zaposlenimi s polovičnim delovnim časom je delež žensk znatno višji od deleža moških (žensk je 32,9 %, moških pa 7,7 %).

Položaj žensk v Sloveniji je glede na povprečje EU nekoliko boljši: zaposlenost žensk v Sloveniji je 61,8-odstotna (zaposlenost moških pa 71,1-odstotna). V EU-27 ima glede tega najugodnejši položaj Danska (73,4-odstotna zaposlenost žensk in 81,2-odstotna zaposlenost moških), najmanj ugodnega pa Malta (zaposlenost žensk 35-odstotna %, zaposlenost moških 74,5-odstotna). Tudi razlika v stopnji zaposlenosti med spoloma je na Malti največja (40 odstotnih točk); najmanjša pa je ta razlika na Finskem (4 odstotne točke), Slovenija pa je z 9,3 odstotne točke razlike med stopnjo zaposlenosti moških in žensk na 8. mestu med 27 članicami EU.

Med brezposelnimi v Sloveniji prevladujejo ženske

Decembra 2007 je bilo v Sloveniji 864.361 delovno aktivnih prebivalcev, od tega 43,3 % žensk. Decembra 2007 je bilo na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje registriranih 68.411 brezposelnih oseb, med njimi je bilo 53,7 % žensk. Stopnja registrirane brezposelnosti konec leta 2007 je bila 7,3-odstotna (8,9-odstotna za ženske in 6,1-odstotna za moške). Povprečna stopnja registrirane brezposelnosti v letu 2007 pa je bila 9,6 % za ženske 6,2 % za moške.

Povprečna mesečna bruto plača žensk za 7 % nižja kakor plača moških Razlika med plačo žensk in plačo moških je bila najmanjša (6 %) v uradniških poklicih, največja pa v poklicih za neindustrijski način dela, pri obeh skupinah poklicev pa je plača ženske znašala v povprečju približno 75 % plače moških. Povprečne mesečne bruto plače so bile najvišje v dejavnosti finančno posredništvo. Čeprav so tako plače žensk kot plače moških v tej dejavnosti najvišje, pa so plače žensk dosegale le dobrih 69 % plače moških. Precej so plače žensk zaostajale za plačami moških tudi v dejavnosti zdravstvo in socialno varstvo, saj so tam dosegale le slabih 71 % povprečne mesečne bruto plače moških.

Ženske so imele višje plače kakor moški le v dejavnostih gradbeništvo in promet, skladiščenje in zveze, vendar je bil delež v teh dejavnostih zaposlenih žensk precej nizek (10 % v gradbeništvu) in ženske so v njih opravljale zahtevnejša, bolj plačana dela.

Ženske zaradi bolezni ali poškodbe družinskega člana pogosteje odsotne z dela kakor moški Zaradi bolezni ali poškodbe družinskega člana so ženske v vsaj 10 % primerov pogosteje odsotne z dela kot moški. Med letoma 2004 in 2005 je bilo odsotnih z dela zaradi bolezni ali poškodbe družinskega člana 63 tisoč delovno aktivnih žensk in 41 tisoč moških. Skoraj tri četrtine vseh delovno aktivnih prebivalcev so zaradi nege družinskega člana vzele bolniški dopust, in sicer 48 tisoč oz. 63,1 % žensk in 28 tisoč moških. Le 13 tisoč teh oseb je za skrb družinskega člana uporabilo proste ure, v takih primerih je bil delež žensk 57-odstoten.

Povprečna pokojninska doba žensk se je lani povečala za dva meseca

V Sloveniji je bilo v letu 2007 povprečno 518.805 uživalcev vseh vrst pokojnin – starostnih, invalidskih, družinskih, vdovskih in delnih pokojnin iz obveznega zavarovanja –, tj. za 1,6 % več kot v letu 2006. Med uživalci starostnih pokojnin je bilo 54,3 %, med uživalci invalidskih pa 40,1 % žensk.

V primerjavi z letom 2006 se je upokojitvena starost v letu 2007 pri ženskah povečala za 3 mesece (na 57 let in 7 mesecev), pri moških pa za 2 meseca (na 61 let in 10 mesecev).

Stopnja tveganja revščine največja pri starejših neaktivnih ženskah

Podatki o stopnjah tveganja revščine različnih socialnoekonomskih kategorij oseb kažejo, da so bile v zelo slabem položaju vse neaktivne osebe, med ženskami so še posebej izstopale brezposelne (takih je bilo 31,8 % žensk), tiste, ki so bile starejše od 64 let (24,9 %) ter najemnice stanovanj (24,0 %).

Stopnjo tveganja revščine uspešno znižujejo tako pri ženskah kot pri moških socialni transferji. Če v dohodek ne bi šteli družinskih in socialnih prejemkov, bi se stopnja tveganja revščine podvojila, pri starejših osebah pa bi preseгла 30 %.

Navzočnost žensk v politični sferi narašča zelo počasi

Po zadnjih podatkih so ženske v nacionalnih parlamentih držav članic EU zastopane v povprečju 23-odstotno, v Evropskem parlamentu je pa ta delež nekoliko višji, 33%. Povprečni delež žensk – ministric – v nacionalnih vladah dosega komaj 22 %, v Sloveniji pa 20 %.

Statistični urad Republike Slovenije

Vožarski pot 12, 1000 Ljubljana | Tel: 01/241-51-00 | Faks: 01/241-53-44
E-pošta: info.stat@gov.si | URL: www.stat.si

© Vse pravice so pridržane.